

Pedagogisch beleidsplan

Montessorischool Wassenaar
peutergroep

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1 Uitgangspunten	4
1.1 Voorbereide omgeving	5
1.2 Het montessorimateriaal	
1.3 De taak van de leidster	
1.4 Gevoelige periode	
1.5 Zelfstandigheid	6
1.6 Vrijheid in gebondenheid	
1.7 Wellevendheid	
1.8 Vertrouwen in ontwikkeling	
1.9 Ouders en het montessorionderwijs	
2. Richtlijnen voor onze peutergroep	7
2.1 goedkeuring door instanties	
2.2 Richtlijnen voor toezicht	
2.3 Groepsgrootte	
2.4 Veiligheid en hygiëne	
2.5 Richtlijnen voor het observeren en volgen van de ontwikkeling	
2.6 Richtlijnen voor het signaleren van problemen	
2.7 Signaleren	
2.8 Doorverwijzen	
2.9 Vier ogen/oren principe	
3. Hoofddoelstelling	8
3.1 Subdoelstellingen	
3.2 Nieuw in de peutergroep	
3.3 Dagelijks gang van zaken	
3.4 Een ochtend in de peutergroep	

Voorwoord

Voor u ligt het pedagogisch beleidsplan van de montessoripeutergroep Wassenaar.
De montessoripeutergroep maakt onderdeel uit van de montessoribasisschool Wassenaar.

In dit pedagogisch beleidsplan leest u onze hoofd en subdoelstellingen en wordt een beschrijving gegeven van onze werkwijze in de montessoripeutergroep. Dit plan is opgesteld in overleg met de directie en de peuterleidsters. Het plan is geen star document maar zal ten tijde van alle landelijke en basisschool ontwikkelingen meegaan met de tijd. De Montessoripeutergroep Wassenaar en de montessoribasisschool Wassenaar vallen onder een Verenging, vereniging tot steun aan het Montessorionderwijs Wassenaar.

Een enthousiast en kundig team spant zich dagelijks in om op het terrein van onderwijs en opvoeding op de peutergroep en basisschool kwaliteit te leveren. Aansluitend op de uitgangspunten van Maria Montessori wordt bijzonder belang gehecht aan de ontwikkeling van het kind in brede zin en het pedagogisch werk- en leefklimaat dat daarbij hoort. Het leren wordt beschouwd als een vanzelfsprekende en plezierige activiteit met als doel steeds meer zelfstandigheid te realiseren. Het samen leren, samenwerken en zorg dragen voor elkaar staan hoog in het vaandel op de school. Daarbij is samenwerking met alle ouders van groot belang. Daarbij gaat het zowel om samenwerking rond het opvoeden en opgroeien van de leerlingen, als op samenwerking om de school als organisatie. Dat laatste vraagt aandacht en inzet van het team én van de ouders. Ouders, team en kinderen vormen een geheel en hebben gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor een warm pedagogisch klimaat als basis voor onderwijs van goede kwaliteit.

Met vriendelijke groet
Namens de peuterleidsters,

A. Hoevers
Directeur

1. Uitgangspunten

De Montessoripeutergroep is een zelfstandige peutergroep die werkt volgens de methode van Dr. Maria Montessori. Deze methode heeft twee belangrijke uitgangspunten:

- 'ieder kind is een individu met een eigen aanleg, een eigen karakter en een eigen sociale achtergrond';
- 'zelf doen, zelf ontdekken en zelf ervaren vormen de basis voor het ontwikkelen van zelfstandigheid en het zelf leren dragen van verantwoordelijkheid'.

Maria Montessori bood de kinderen vrijheid in gebondenheid. Zelf leren kiezen en verantwoordelijkheid dragen ontwikkelen bij het kind een gevoel van onafhankelijkheid en eigenwaarde en zelfvertrouwen. Montessori was ervan overtuigd dat kinderen zichzelf het best ontwikkelen in een ordelijke voorbereide omgeving, begeleid door adequaat opgeleide leiders in een groep met een verticale leeftijdsstructuur. In de lijn van de uitgangspunten van Montessori en aangepast aan de hedendaagse ontwikkelingen zijn gelijkwaardigheid en wederzijds respect belangrijke waarden in het omgaan met elkaar van leid(st)ers kinderen en andere volwassenen, waaronder de ouders.

Het karakter van de peutergroep wordt bepaald door de opvoedkundige ideeën van Maria Montessori.

Montessorionderwijs is kindvolgend onderwijs. Dat wil zeggen dat de ontwikkeling van het kind het uitgangspunt vormt. Het is de taak van de opvoeders om alle aspecten van de persoonlijke ontwikkeling van het kind te stimuleren. Het gaat niet alleen om het leren, maar ook om sociale omgang, emoties, creativiteit en expressie. Uitgangspunt is, actief te zoeken naar het potentieel van kinderen en voor elk kind individueel, maximale ontwikkeling te stimuleren. Daarbij wordt uitgegaan van de ontwikkelingsfase waarin elk kind zich individueel op een bepaald moment bevindt.

Voorwaarde is dat kinderen op hun eigen manier leren aan de hand van gevarieerde situaties en begeleid door de leidsters en ouders. Dat veronderstelt ook dat ouders en leidsters niet alleen regelmatig contact hebben over de ontwikkeling van individuele kinderen, maar ook over het functioneren van groepen kinderen en de school als geheel. Dat stelt bijzondere eisen aan de betrokkenheid tussen ouders en school, die tot uitdrukking komt in individuele contacten, maar ook in contacten tussen en inzet van ouders, leidsters en kinderen binnen en buiten de eigen groep. MSW probeert vanuit haar visie passende antwoorden te geven op onderwijs- en opvoedingsvragen die deze tijd met zich meebrengen. De missie van de peutergroep en basisschool kunnen we dan omschrijven als:

“
Montessorischool Wassenaar werkt vanuit een Montessoriaanse visie en streeft naar optimale onderwijskwaliteit met maximaal leef- en werkplezier voor kinderen, ouders en teamleden
”

Bij het speciaal door Maria Montessori ontwikkelde materiaal worden de zelfwerkzaamheid en het nemen van initiatieven gestimuleerd. De peuter krijgt de gelegenheid zelf te bepalen met welk werkje hij/zij (in het vervolg aangeduid met “hij”) aan de gang wil gaan en mag het ook in zijn /haar (in het vervolg aangeduid met “zijn”) eigen tempo afmaken. Bij het jonge kind is het leren kiezen van groot belang.

Doordat in de groep kinderen van verschillende leeftijd bij elkaar zitten, leren de kinderen ook om te gaan en rekening te houden met kinderen van verschillende leeftijden en met verschillende mogelijkheden. De oudere peuters kunnen soms de jongere peuters al een beetje helpen.

In het Montessori-onderwijs worden een aantal begrippen gebruikt die kenmerkend zijn voor de werkwijze. In onderstaande behandelen wij deze begrippen in het kort en lichten we ze toe aan de hand van enkele praktijkvoorbeelden.

1.1 Voorbereide omgeving

Iedereen weet dat het jonge kind eindeloos kan vragen. Het is vanzelfsprekend dat een vragend en onderzoekend kind in een op die vragen voorbereide omgeving beter aan zijn trekken komt. Montessori herkende en ontwikkelde het begrip 'voorbereide omgeving'. Zij vond het belangrijk dat de kinderen in een voor hen voorbereide omgeving kwamen, waarin ze vrij konden leven en vrij indrukken en ervaringen konden opdoen.

Het doel van de voorbereide omgeving is de kinderen onafhankelijk te maken van de volwassenen en hen te helpen zelfstandig te worden.

1.2 Het Montessorimateriaal

Het Montessorimateriaal is ontwikkelingsmateriaal dat aan een aantal specifieke voorwaarden voldoet. Het biedt de mogelijkheid tot zelfcontrole, het stelt één eigenschap centraal en het materiaal stelt het kind in staat om te ontdekken. In de klas is divers materiaal in een beperkt aantal aanwezig. Dit is om de bewuste keuze te stimuleren en om kinderen te leren omgaan met het uitstellen van hun behoefte wat weer tegemoet komt aan de wilsontwikkeling. Maria Montessori beschreef in haar boeken dat het materiaal er aantrekkelijk moet uitzien: "De stem der dingen moet spreken om de kinderen aan te trekken om ermee te werken.

De specifieke werkwijze van het Montessorimateriaal staat beschreven in het Montessorimateriaal- boek. De leidsters zijn hiervoor opgeleid en kennen de diverse gebruiksmogelijkheden van de materialen. Wilt u hier meer over weten,

dan kunt u hiervoor bij de leidsters terecht. Ook wordt u tijdens ouderavonden uitgenodigd te kijken en te werken met het materiaal.

1.3 De taak van de leidster.

Een belangrijke taak van de leidsters is het inrichten van de voorbereide omgeving. De leidsters zijn zelf ook een onderdeel van deze omgeving. Zij zijn op de hoogte van de wijze waarop ze de kinderen het beste kunnen helpen bij hun ontwikkeling.

Zij observeren en begeleiden de kinderen.

Om zich zelfstandig in hun omgeving te kunnen bewegen is het nodig dat alles op het formaat van de kinderen is gemaakt: kapstokken, meubeltjes, kasten etc. De leidsters zorgen ervoor dat er aantrekkelijk materiaal in de kasten staat, dat aansluit bij het ontwikkelingsniveau van de kinderen. Alle gebruiksvoorwerpen zien er verzorgd uit en worden zorgvuldig gebruikt. Alle spel- en leermaterialen in de peutergroep hebben een vaste plek waar het kind goed bij kan. De materialen liggen volgens een vast patroon in de kasten. Spullen worden nooit gestapeld. Hierdoor is het voor de peuter allemaal heel overzichtelijk. Het jonge kind heeft in het algemeen behoefte aan ordening, ook om de eigen gedachten "op een rij te zetten".

De Montessori-peutergroep is er dus organisatorisch en qua inrichting op gericht dat de peuter zelf werkjes kan en wil kiezen. De leidsters houden bij wat het kind graag doet en geven individuele lesjes met het materiaal, zodat het kind zelfstandig verder kan.

1.4 Gevoelige periode

Elk kind kent 'gevoelige perioden', waarin het extra ontvankelijk is voor bepaalde indrukken uit zijn omgeving. Heel duidelijk vinden we dit terug bij een kind dat zijn moedertaal leert: het kind kan er niet genoeg van krijgen de woordjes die het net

geleerd heeft, te herhalen. In zijn emotionele, sociale en verstandelijke ontwikkeling kent het kind meer van dergelijke gevoelige perioden, zoals alleen maar willen puzzelen (soms zelfs steeds dezelfde puzzel), of elke dag alleen maar willen knippen.

Ook het alleen maar willen spelen met anderen in de poppenhoek- en bouwhoek is een goed voorbeeld van een gevoelige periode voor de sociale ontwikkeling.

In het Montessorionderwijs is het mogelijk de kinderen "leerstof" aan te bieden op die momenten dat ze daar het meest aan toe zijn.

Peuter : de schepper Kleuter: de ontdekker	Middenbouw: de verkenner	Bovenbouw: De wetenschapper
Gevoelige periode voor beweging; Gevoelige periode voor ordening; Gevoelige periode voor zintuigen; Gevoelige periode voor taal.	Gevoelige periode voor tijd; Gevoelige periode voor cultuur; Gevoelige periode voor memoriseren.	Gevoelige periode voor sociaal contact; Gevoelige periode voor moreel bewustzijn; Gevoelige periode voor abstraheren.

1.5 Zelfstandigheid

Een slogan van het montessorionderwijs is; " Help mij het zelf te doen". Deze kreet geeft tevens weer wat de taak van de volwassenen is. Volgens Maria Montessori; "het kind helpen zo zelfstandig mogelijk zijn leventje te leiden". Laat het kind zelf doen wat het zelf kan, zoals, jas aantrekken, naar de w.c. gaan, handen wassen, neus snuiten e.d. De volwassenen moeten er natuurlijk wel rekening mee houden dat het tempo van een peuter over het algemeen een stuk minder hoog ligt dan hun eigen tempo.

1.6 Vrijheid in gebondenheid.

Het is niet zo dat een kind op een Montessori-peutergroep maar mag doen wat het wil.

De sociale omgang met elkaar gebiedt "het vrij werken in gebondenheid". De kinderen moeten zich houden aan de regels van de peutergroep en ze moeten ook leren omgaan met de beperkingen die het samen spelen en leren in groepen met zich meebrengen.

Zo mogen er altijd maar twee peuters tegelijk kleien of bij de zandbak spelen. Van veel (montessori)materialen is er maar één exemplaar, zodat kinderen leren wachten op iets waar ze graag mee willen spelen.

1.7 Wellevendheid.

Zijn hele leven lang zal het kind met anderen omgaan. Het moet dan ook leren hoe de omgangsmanieren van zijn cultuur zijn. In dat verband proberen wij de peuters dan ook elementaire aspecten van wellevendheid bij te brengen. Want als je weet hoe je je moet gedragen, geeft dat een gevoel van vrijheid in de omgang met anderen.

Schoolbreed gebruiken we hiervoor het programma van de Vreedzame School. Uitgangspunt hierbij is wederzijds respect: van het ene kind voor het andere kind, maar ook van volwassenen voor kinderen en andersom. Een voorbeeld van deze wellevendheid op onze peutergroep is het begroeten van elkaar, zowel bij binnenkomst als bij het afscheid nemen. Voor de peuters is er op deze manier een duidelijk begin en eind van de dag.

1.8 Vertrouwen in ontwikkeling

In de Montessoriwerkwijze gaan we ervan uit dat het kind geboren wordt met een bepaald pakketje aan mogelijkheden. Het kind heeft van nature een innerlijke drang zich te ontwikkelen. Een positieve benadering en vertrouwen in de mogelijkheden van het kind zijn de beste basis voor een goede ontwikkeling. Een kind krijgt de kans om

zélf te willen zélf iets tot stand te brengen en de positieve ervaringen die het kind dan opdoet, leveren een bijdrage aan zijn gevoel voor eigenwaarde.

1.9 Ouders en het montessorionderwijs

Ouders die hun kind naar een Montessori-peutergroep laten gaan, zijn meestal ook geïnteresseerd in de opvattingen van Maria Montessori en de manier waarop daar in de peutergroep gestalte aan wordt gegeven. Voor de peuter zelf is het prettig als de opvoeding thuis niet te sterk afwijkt van de opvoeding op school. Mede om die reden is een goed contact tussen ouders en leidsters erg belangrijk. Ook is het raadzaam om de site van de Nederlandse Montessori vereniging te bezoeken (www.NMV.nl). In onze peutergroep wordt er van uit gegaan dat Montessorionderwijs en opvoeding op school hand in hand moeten gaan om tot maximale afstemming te komen.

Kinderen die de peutergroep doorlopen zijn verzekerd op een plaats op de basisschool.

2. Richtlijnen voor onze peutergroep

2.1 goedkeuring door instanties

Wij voeren jaarlijks een Risico Inventarisatie en Evaluatie uit.
De ruimte is goedgekeurd door brandweer.

2.2 Richtlijnen voor toezicht

Iedere ochtend zijn er twee gediplomeerde leidsters aanwezig;
Onze gediplomeerde leidsters zijn ook in het bezit van een montessoridiploma 'het jonge kind'.
Het buitenspelen gebeurt op een afgesloten terrein onder toezicht van twee leidsters.

2.3 Groepsgrootte

De maximale groepsgrootte is 16 peuters.

2.4 Veiligheid en hygiëne

Uiteraard is een optimale veiligheid en hygiëne van groot belang. Een ongezond leefklimaat werkt nu eenmaal besmettingen in de hand. Begrippen als voorbeeldgedrag, verantwoordelijkheid dragen voor de eigen gezondheid en mentaliteit spelen hierbij een grote rol. Met betrekking tot hygiëne zijn de algemene aandachtspunten: het schoonhouden van de vloer, het regelmatig schoonmaken van speelgoed, het schoonhouden van de toiletten en ga zo maar door. De ruimten worden dagelijks schoongemaakt door een schoonmaakbedrijf.

Voor wat betreft de veiligheid verwijzen we naar de ingevulde RI&E map (Risico Inventarisatie & Evaluatie). De peutergroep doet twee keer per jaar mee met de ontruimingsoefening van de basisschool.

2.5 Richtlijnen voor het observeren en volgen van de ontwikkeling

Uiteraard volgen de leidsters de kinderen gedurende de ochtend. Om dit te registreren gebruiken we ERIK!, een montessori-observatie programma. De hoofdleidster is de mentor van alle kinderen, maar ook de tweede leidster en invalkrachten registreren de waarneembare ontwikkeling. De mentor vult ieder half jaar het Ontluikings Volgstelsel voor Peuters (hierna OVP), waar zij een scholing voor hebben gevolgd. Wanneer er dingen opvallen bespreken de leidsters deze eerst onderling, vervolgens, als daar aanleiding voor is, delen ze de observatie met de IB-er van school en de ouders. Op initiatief van de leidsters worden alle ouders in de periode dat hun kind in de peutergroep zit twee maal per jaar uitgenodigd voor een gesprek over de ontwikkeling van hun kind. De gegevens hiervoor halen de leidsters uit de observaties van het kind. Deze observaties zijn een wezenlijk onderdeel van het montessorionderwijs. Wanneer een peuter naar de basisschool gaat zullen we een warme overdracht hebben. Zowel wanneer het onze eigen school betreft, als wanneer het een andere school betreft. De observaties en het eindverslag zullen met toestemming van de ouders naar de basisschool overgedragen worden.

2.6 Richtlijnen voor het signaleren van problemen

In een peutergroep bestaat altijd de kans dat er sprake is van afwijkingen in gedrag en houding van de peuters. Het is de plicht van de leidsters om hier alert op te zijn en actie op te ondernemen.

2.7 Signaleren

De leidsters zijn voortdurend in contact met de groep en beoordelen het (speel)gedrag van de peuters volgens normatieve waarden. Hierbij kijken zij naar de zes ontwikkelingslijnen. (sociaal-emotionele ontwikkeling, zelfredzaamheid, speel- en leerontwikkeling, taalontwikkeling Nederlands, taalontwikkeling moedertaal en de motoriek. Leidsters maken aantekeningen in OVP. Indien er sprake is van afwijkingen en bespreken deze allereerst met elkaar om tot een eenduidige mening te komen, ofwel is het structureel gedrag of een incident. Daarna benaderen zij de ouders voor een oudergesprek. We kunnen (volgens het convenant) ondersteund worden door de SAD. Wanneer we om meer informatie verlegen zitten komen zij gericht observeren en geven advies.

2.8 Doorverwijzen

Indien de leidsters en de IB-er (en SAD) van mening zijn dat er professionele hulp noodzakelijk is, dan verwijzen zij de ouders door naar de hulpverlening:

SAD (School Advies Dienst)

Centrum jeugd en gezin

Logopedie

Fysiotherapie

Etc.

2.9 Vier ogen/oren principe

Het kan voorkomen dat een leidster kortdurend alleen is met de kinderen.

Bijvoorbeeld als een leidster even naar het toilet moet/ een kind moet verschonen/ o.i.d:

Het toilet en de verschoonruimte grenzen aan de groepsruimte en er is een glazen wand tussen.

Toezicht bij buitenspelen:

Een leidster is niet langdurig en structureel alleen buiten met kinderen. Het buitenspelen vindt plaats op de schoolspeelplaats die zichtbaar is door omringende woningen en de school.

3. Hoofddoelstelling.

Het kind is in staat zelfstandig te handelen en denken binnen zijn eigen mogelijkheden.

3.1 Subdoelstellingen

- het kind heeft sociale vaardigheden ontwikkeld;
- het kind heeft motorische vaardigheden ontwikkeld, zowel op het gebied van de fijne als van de grove motoriek;
- de verbale vaardigheden van het kind zijn zodanig ontwikkeld dat het zijn bedoelingen (goed) onder woorden kan brengen, zowel tegen een volwassene als tegen een ander kind;
- het kind voelt zich verantwoordelijk voor materiaal waarmee het werkt en speelt;
- het kind kan omgaan met schoolregels;
- het kind kan zichzelf aan- en uitkleden;
- het kind kan zelfstandig een werkje kiezen;
- het kind kan zelfstandig een werkje beëindigen en op de juiste plaats in de kast terug zetten;
- het kind wordt voorbereid op de Montessori basisschool.

3.2 Nieuw in de peutergroep

Bij plaatsing op de peutergroep ontvangen alle ouders een boekje “welkom in de peutergroep en een ‘wie ben ik formulier.’ Dit formulier ontvangen wij graag weer ingevuld terug, vooraf gaand aan de start in de peutergroep bij de kennismaking. Twee weken voor de start worden ouders en kind uitgenodigd om eens langs te komen. De kennismaking met de leidsters en voor het kind de mogelijkheid om eens rustig rond te kijken. Voor de eerste week in de peutergroep maken ouders en leidsters afspraken. Zo kan ieder kind op zijn eigen manier een goede start maken.

3.3 Dagelijkse gang van zaken

Er is een peutergroep met 16 peuters. Deze zijn tussen de 2,5 jaar en vier jaar oud.

Alle kinderen komen vijf ochtenden in de week van negen tot twaalf uur, op woensdag en vrijdag eindigt de ochtend om kwart over twaalf. Dit om de ouders die kinderen op de basisschool hebben tegemoet te komen in verband met het ophalen van andere kinderen die om half een vrij zijn.

De groep wordt begeleid door twee vaste gediplomeerde leidsters.

Ouders en kinderen zijn vanaf half negen welkom in de groep zodat de ouders hun kind nog even zien werken of nog een praatje kunnen maken met de leidsters. Om kwart voor negen willen wij dan graag aan het werk met de peuters en verzoeken wij de ouders te vertrekken. Aan laatkomers hebben wij het vriendelijke verzoek de kinderen zo rustig mogelijk naar binnen te brengen en dan te vertrekken. Dit om de rust in de groep niet te verstoren.

3.4 Een ochtend in de peutergroep

Als de kinderen binnenkomen geven zij de leidster een hand en verzorgen daarna hun eigen plant en kleedje. Daarna kiezen de peuters met welk werkje zij gaan beginnen. Zij kunnen hierbij kiezen uit:

- werken met (Montessori)materiaal
- werken in de bouwhoek
- werken in de poppenhoek
- tekenen op het krijtbord
- knutselen en kleien
- werken aan de zand- of watertafel
- lezen in de leeshoek